

A házasságkötés előtti kötelező orvosi vizsgálat kérdéséhez.

A miniszterelnök úr bejelentett családvédelmi programja között nem kis jelentőségű az a reform, amit a házasságkötés előtti orvosi tanácsadás kötelező igénybevétele által kíván elérni.

Minden állam a házasságkötést több-kevesebb feltételhez köti. Ezek a feltételek egyrészt a házasságkötő nyilatkozatnak tévedéstől és kényszertől való befolyásmentességét kívánják elérni, másrészt pedig a házасélet egészségteni és élettani következményeit szolgálják. Ilyen rendelkezések azok, amelyek megtiltják a házasságkötést fejletlen koruaknak, vérrokonok között, elmebetegeknek stb. Ezeket a magyar házassági törvény is figyelembeveszi. Ezzel szemben azok, akik örökölhető vagy fertőző betegségben szenvednek, amelynek következtében egyrészt a jövődöbeli házastársuk egészségét és nem egyszer testi épségét, úgyszintén a házasságból születendő utódok egészségét is veszélyeztetik, szabadon köthetnek házasságot. Igaz, hogy a házassági törvény módot ad az így megtevesztett házastársnak arra, hogy ha a házastársa baját felismeri, a házasságot érvénytelenítse, ez azonban igen gyakran már csak eső után köpönyeg, mert a házastárs esetleg már csak akkor ismeri fel a bajt, amikor azt már ő is, esetleg egész életére megkapta. A házasulókat épen ezért széles körű közlési köteleesség terheli egymással szemben lényeges személyi tulajdonságaik s nem utolsó sorban egészségi állapotuk felől. Gyakran látjuk azonban, hogy ezt a közlési köteleességet a házasulók nem veszik komolyan, gyakran tudatosan hallgatnak el súlyos betegségeket. Ebben segít nekik az álszemérem és az a körülmény, hogy sokan ma is ildomtalannak tartják az ily irányu tudakozódást.

A bejelentett reform lényege abban áll, hogy a házasuló feleket a törvény arra kötelezi, hogy a hatósági orvos előtt megjelenjenek és az ő tanácsát meghallgassák. Ha ezt elmulasztják, őket büntetés éri, de az ennélkül megkötött házasság érvényes lesz. Már ebből is látjuk, hogy a reform alkalmasnak látszik arra, hogy az orvos a házasuló felet esetleges betegségéről, betegségének következményeiről, jegyesével szemben fennálló nyílt és őszinte közlési köteleességéről felvilágosítsa. A reform tovább nem megy. A házasuló félre bizza, hogy az orvos tanácsát megfogadja-e vagy sem. Ha a tanácsot nem fogadja meg, minden marad a régiben és terjesztik tovább az örökletes betegségeket és fertőzik meg házastársukat és utódaikat.

Ez azonban alig lehet elégséges. A család és a családon keresztül a nemzet egészségét tisztán kell tartani, meg kell javítani, mert nem kétséges, hogy a nemzet értelmi, erkölcsi stb. szempontból csak úgy tökéletesedhet, ha megakadályozzuk, hogy olyan egyén kössön házasságot, akitől csak örökletesen beteg utód származhat és akinék egészségi állapota a másik házastárs egészségét is veszélyezteti. A házasságkötés egészségügyi, néphigiéniai feltételei nem mai keletűek. A vérrokonok közötti ház-

ságot már az ókor kulturnépeinek törvénye is tiltotta. A biológia és eugenika (célja a faj megjavítása a születési feltételek megjavítása által) tudományának fejlődésével a tudomány eredményeit a házassági törvényhozásnak is értékesítenie kell. A születési feltételek megjavításához az első lépés a házasságkötést megelőző kötelező orvosi vizsgálat által a házasságkötéstől való eltiltása azoknak, akik örökölhető, vagy olyan fertőző betegségben szenvednek, ami házastársuk vagy az utód egészségét veszélyezteti. Az északamerikai államok már a múlt század végétől kezdve hoztak ily értelmű törvényeket és ma már alig van olyan állam Amerikában, amelyik a kötelező orvosi vizsgálatot be ne vezette volna. Legutóbb a Német birodalom szabályozta ezt a kérdést az 1935. október 18-i törvényében. A törvény szerint tilos a házasságkötés

a) ha az egyik jegyes fertőző betegségben szenved, amelynek következtében a másik fél, vagy az utód egészségének jelentékeny károsodásától lehet tartani;

b) ha az egyik jegyes gondnokság vagy előzetes gyámság alatt áll;

c) ha az egyik jegyes, bár nem áll gondnokság alatt, de elmezavarban szenved, amely a házasságot a népközösség szempontjából nemkívánatosá teszi;

d) ha az egyik jegyes örökölhető betegségben szenved.

A tervezett reform ezt a nagyjelentőségű kérdést meg nem oldja, mert — amint a miniszterelnök úr mondotta — nem kíván az élettárs kiválasztásába beleszólni. Tényleg az élettárs kiválasztása az ember személyes szabadságához tartozik. A kötelező orvosi vizsgálat ügye is azért nem tudott Európában kellőképpen haladni, mert sokan már a kötelező orvosi vizsgálatban is a személyes szabadság sérelmét látták. Kétségtelen, hogy a házasságkötéstől való eltiltás beleütközik a személyes szabadságba. De beleütközik akkor is, ha a vérrokonokat tiltjuk el az egymással való házasságkötéstől. Senkinek sem jut eszébe ezt kifogásolni. Az egyéni szabadság csak addig számíthat védelemre és korlátlanúságra, amíg bele nem ütközik a nemzet létfontosságú érdekeibe. A nemzetegészségügy elsőrendű fontosságával szemben az egyéni szabadság korlátlanúságának kell félre állania. Az első a nemzet egészségének védelme és fejlesztése, ami csak úgy valószínűsíthető meg, ha az egyéni szabadság korlátozása árán is eltiltjuk a házasságkötéstől azt, aki a család, a nemzet egészségét veszélyezteti.

Nem szabad tehát fél úton megállni. A kötelező orvosi tanácsadástól csak egy lépéssel kell tovább menni és a vizsgálatot végző orvos által kiállított egészségi-bizonyítvány bemutatását a házasságkötés előfeltételévé kell tenni. A vizsgálatot teljesítő hatósági orvos ne csak azt bizonyítsa, hogy a házasuló fél nála tanácsadás céljából megjelent, hanem azt is, hogy nem szenved örökölhető, vagy oly fertőző betegségben, amely a másik házasuló fél, vagy a házasságból származó utód egészségét veszélyezteti. Az anyakönyvvezető pedig csak akkor köthesse meg

a házasságot, ha a házasuló felek egyéb feltételeken felül ezt a bizonyítványt is bemutatják.

Természetesen gondoskodni kell alkotmánybiztosítékként arról is, hogy ha az orvos a bizonyítvány kiállítását megtagadná és azt a fél magára nézve sérelmesnek találná, panasszal fordulhasson a kir. törvényszékhez, aki a panasz felett perenkívüli eljárásban orvosszakértők meghallgatása után határozna.

Bizonyos, hogy még ilyen szabályozás mellett is elő fog fordulni, hogy olyan egyén köt házasságot, akit attól el kellett volna tiltani, mert hiszen éppen a legsúlyosabb baj, az elmebetegségek különböző esetei gyakran csak hosszabb megfigyelés után állapíthatók meg s egy rövid vizsgálat alatt esetleg nem észlelhetők. Ezekre az esetekre ezentúl sem marad más orvoslás, mint a házasság érvénytelenítése, mert a házasságkötés előtti kötelező orvosi vizsgálat által megállapított tények ellenkezője mindég bizonyítható. Mégis ezeknek az intézkedéseknek azonnali következményeként igen meg fog csökkenni azoknak a pereknek a száma, amelyeket a jelen szabályozás mellett a házastárs egészségi állapotában, mint lényeges személyi tulajdonságában való tévedés miatt indítanak, távolabbi következménye pedig a születési feltételek megjavítása által a család és a nemzet egészségének megjavulása. ezen keresztül pedig szociális, értelmi, erkölcsi és gazdasági fejlődése lesz.

Dr. Szentmiklósi István

kir. ítélőtáblai tanácsjegyző.

A magánvégrendeleti tanúk relativ tanuzási képessége.

Az m. kir. Kúria I. 1324/1938. számú folyó évi május hó 4. napján kelt, a Jogí Hirlap XIII. évfolyamának 22. számában közölt ítéletének alapját a következő tényállás képezi:

A klinikán betegen fekvő végrendelezőt a végrendeleti tanúk személyesen nem ismerték. A végrendelezéskor meghívott tanúk az örökhatározó személyazonosságáról akként győződtek meg, hogy egyrésztől megtekintették a beteg ágyára erősített, úgynevezett fejlapot, melyen a beteg nevének kívül más személyi adat nem volt, másrésztől meghallgatták az ápolónőt. Ez kijelentette, hogy a végrendelező azonos az ágyban fekvő beteggel. A tanúk hallották azt is, hogy a szolgálatot teljesítő klinikai orvos a végrendelezőt a fejlapon feltüntetett néven szólította meg.

A törvényes örökösök a végrendeletet azon címen támadták meg, hogy a végrendeleti tanúk nem ismerték a végrendelezőt, és így végrendelete érvénytelen. A Kúria azonban a keresetet elutasította és újból megállapította, hogy a végrendeleti